

Det var en gång en dröm om mindre individualism

"Äkkilähdöt – Tur/Retur är en serie platsspecifika föreställningar som förverkligas i Åbos stadsmiljö. Serien har som mål att skaka om publikens erfarenheter av platser, vardagen och idén om resandet. Projektet erbjuder en kuraterad helhet åt alla konstnärer samt kollegialt stöd och dialog kring dramaturgin. Utmaningen är att skapa en Resa, som är produktionsmässigt lätt, men erbjuder en intensiv reseupplevelse."

-utdrag från ansökningstext, GGT:s projektplan 2021

I denna bloggtext öppnar jag upp för hur Det spirituella flygbolaget GGT:s serie på platsspecifika, psykogeografiska föreställningar "Tur/Retur" (fin. Äkkilähdöt lähelle) kom att se dagsljuset och utav vilka konstnärliga och produktionsmässiga behov skapades.

BILD 1: Ville och Åbo

Bildtext: *Räknas en tammerforsare som turist? Dramaturg Ville Kurki på Åbo järnvägsstation.*

Projektet "Tur/Retur" tog avstamp i dramaturg och GGT:s emeritus ordförande [Ville Kurkis](#) dröm om ett flerårigt scenkonstnärligt projekt; en platsspecifik föreställningsserie som skulle lyckas med att ta ett lite mindre individualistiskt förhållningssätt till konstnärskap / ägarskap, och som inte skulle kräva produktionsmässiga storsatsningar gällande t.ex. rep- och spelrum, teknisk teater-apparatur och scenografi. Drömmen omfattade tankar på att ta till vara redan existerande resurser och materialiteter som fanns till förfogande på vår nomadteater. Kärnan till denna dröm planterades ursprungligen i Villes dialog med konstnär [Tommi Ollikainen](#), även medlem i GGT. Tommi utvecklade i början på sin egen Resa samtidigt som han utbytte tankar med Ville kring det stora hela kring "Tur/Retur"-konceptet gentemot det som vi nu har till hands.

Villes och Tommis tanke var: Istället för en enstaka fin föreställning där den skickliga upphovsmannen/skapargruppen krediteras, hens färdigheter och finurlighet hyllas och upplyfts, skulle *åskådarens/deltagarens upplevelse* lyftas i fokus. Villes och Tommis tanke var att upplevelsen av resmålen/platserna/omgivningen och de teman som den unika kombinationen uppväcker *som helhet* skulle vara viktigare än en enstaka Resa. Konceptet var en slags nyckel till psykisk, ekologisk och kanske även en slags "egologisk" hållbarhet, ett eldprov på delad ägarskap, stolthet för - och värdering av - *kollektivet* istället för endast den enstaka välpresterande individen. Med andra ord en slags motvikt och reaktion till vår ganska individualistiska, materialistiska och prestationsångestfyllda tid.

Att förverkliga en serie Resor i en tid av pandemi och delvisa reserestriktioner kändes för mig relevant, nödvändigt och även helande på många plan. Vi satte igång: Ville, Tommi, [Ishmael Falke](#) och jag bokade upp oss under våren 2021 för gemensamma distans- och liveplaneringsmöten. På agendan var: Planering av en serie [psykogeografiska](#) Resor för det urbana Åbo och möjliggörandet av konstnärliga upplevelseresor trots aktuella reserestriktioner. Resultatet blev en skiss på tre stycken Resor, utvecklade med hjälp av feedback från både Tommi och Ville. Även kärngruppens resterande medlemmar deltog i mindre skala under gemensamma pop-up tillfällen, vilket möjliggjorde att alla i den

konstnärliga Kärngruppen fick nosa på projektets filosofi i ganska tidigt skede. Efter våren - 21 fick både konceptet och de enstaka Resorna pysa. Vi skickade in flera bidragsansökningar och höll tummarna...

BILD 2: Bänk

Bildtext: *Vad som helst kan bli en scen när det kommer till platsspecifikt skapande. Även denna bänk har potential inom "Tur/Retur"*

Jackpot - matandet av Valen börjar!

Sommaren 2021. Grus Grus Teater beviljas 240 000€ i [specialunderstöd från Kone-stiftelsen](#) för att från och med 2022 lansera teaterns nya profil - Det spirituella flygbolaget - och utveckla teatern gentemot en slags researrangör. Jag är lättad, stolt och utom mig av glädje – äntligen en glimt ljus efter pandemins mörka tider! Ville föreslår teaterns dåvarande konstnärliga Kärngrupp projektanställning av en dramaturg som vidareutvecklar Resekonceptet i detalj för att sedan överlämna en utförlig produktionsplan, en skiss på budget, regler och rekommendationer för implementering, marknadsföring, produktion och efterarbete. Vi ger grönt ljus, styrelsen likaså!

Efter många fina ansökningar i samband med den öppna ansökan (och ett svårt val), välkomnar vi dramaturg [Hanna-Kaisa Tiainen](#) till projektet. Hanna-Kaisas och Villes intensiva planeringsperiod för "Tur/Retur" får en rivstart och försiggår under intensivperioder intill sommaren 2022. Varje konstnär som redan förbundit sig till projektet får presentera en skiss/demo på sin kommande Resa; möjliga utgångspunkter och platser för sin reseidé. I juli 2022 - då de självutnämnda resehuvudministrarna Hanna-Kaisa och Ville till slut presenterar oss projektplanen för "Tur/Retur" - beskriver de projektet med hjälp av metaforen av en Val. Denna Val är själva konceptet, som var och en av oss ska vårda och mata under projektets gång.

"Valen sväljer ett stort antal idéer och smälter dem, samtidigt som den växer i storlek och ständigt letar efter en ny riktning".

Valen beskrivs som gigantisk - varje soloföreställning, varje enskilda Resa i serien är endast en del av det stora hela; ett kollektivt samarbete konstnärerna sinsemellan. Med andra ord: När jag skapar och planerar på min Resa gör jag det inte ensam i ett vakuum (utan att påverkas av de andra), utan som en del i en större helhet – den stora Valen. Visserligen ska själva slutresultatet - de färdiga Resorna - vara enskilda premiärer, men tanken på att detta skulle vara det enda "slutliga målet" förkastas. Tanken är istället att projektet och de enstaka Resorna på sätt och vis aldrig blir färdiga. När överhuvudtaget blir konst "färdigt"?

Just nu, under skede 1 av hands-on repetitioner och genomgångar av min egen och de andras Resor, värnar jag samtidigt om den kontinuerliga utvecklingen av föreställningskonceptet och dess eventuella framtid utan mig eller de andra aktiva. Jag tar hand om Valen, även om den kanske nån dag inte ens är "min" att ha, vittna eller försöka styra. Tills vidare känns rätt att dela och vara en del av en större helhet. Åskådaren kan absolut se/uppleva bara en endaste Resa ur den stora föreställningsserien (utan att se de resterande andra Resorna), men som Ville och Hanna-Kaisa konstaterat i projektplanen: "*då*

är det som att man ser endast en liten bit av svansen på den stora Valen, eller en vattensprutning”

KUVA 3: Sofia på äventyr

Kuvateksti: *Sofia på äventyr i samband med en av Resorna i föreställningsserien. Denna gång landade hon i Kähäri/Norrstan-området.*

Regler skapar frihet?

Hanna-Kaisa och Ville överlåter även ett förslag på en bunt villkor/regler för implementeringen av projektet, praxis för det konstnärliga tänkandet och tankar kring vad som kan vara viktigt för oss att observera för att stöda projektets underliggande filosofi. Flera av deras förslag får tummen upp:

”Materialbudget är 300€/Resa och Resans infra måste få plats i en flygväska (t.ex. Finnairs mått för handbagage: yttre mått 55 cm x 40 cm x 23 cm). Teaterns teknik (ljus, ljud, video) står till konstnärens förfogande. Eftersom infran för alla Resor är lätt, önskar vi att Resans innehåll är desto konstigare, roligare, galnare, tyngre eller skarpare! Hurudan Äkklähdöt – Tur/Retur skulle erbjuda dig lika mycket som en veckas sällskapsresa till Rhodos?”

-Citat från Öppna ansökan för gästande konstnär, Nyhetsflödet på GGT:s hemsidor

Vår gemensamma önskan att betrakta ägandet mindre individuellt får i praktiken betyda att Resorna kommer att marknadsföras genom att lyfta upplevelsen – inte aktören – i centrum. En enskild föreställning/Resa kan därmed formas om och ändra karaktär med tiden. För min del betyder det att Resan som jag håller på att bearbeta kommer att sparas i hela projektets Resebank, varifrån den kan handplockas till kommande säsonger i framtiden och utvecklas vidare i princip av vem som helst annan ifall inte jag själv har möjligheten, viljan eller tiden att delta. Med andra ord: Resan består även om jag försvinner. Det är tröstande på något sätt, speciellt då scenkonst vanligtvis är så förgämligt och processen så ofta en spurt mot något som man övertygar sig om att vara en ”färdig produkt”. I detta fall kan Resan få ett nytt liv, år efter år.

KUVA 4: Urbana Åbo

Kuvateksti: *Aboensiska spår vid en potentiell Resedestination.*

Gästkonstnär och Reseinspektör välkomnas, cirkeln blir en triangel

Under hösten 2022 efterlyser vi med öppen ansökan gästande konstnärer som kunde intressera sig för att skapa platsspecifikt inom ramarna för ”Tur/Retur”. Vi får många fina och överraskande ansökningar och glädjas av att så många fria fältets konstnärer både i Finland och utomlands önskar arbeta med oss. Bland den fina skaran övertygas vi av [Meri-Maija Näykkis](#) Resekoncept.

”Nedan finns frågor som du kan använda som hjälp då du bekantar dig med Äkklähdöt – Tur/Retur. Ansök med en spännande Resa ifall du svarar ja på minst en fråga.

- *Finns det någon fysisk plats som tilltalar dig och där du skulle önska skapa en föreställning?*
- *Finns det något ämne eller ett föremål du skulle vilja inspektera och/ eller göra till en föreställning?*
- *Finns det någon speciell publikgrupp du vill göra en föreställning till?*
- *Har du material du vill bearbeta?*
- *Har du en egen föreställningen under arbete som du skulle vilja bearbeta till en lättare version?*
- *Vill du göra konst på ett nytt sätt?*
- *Vill du testa en ny roll som aktör?*
- *Vill du utmana dig själv eller testa någonting nytt, eller fördjupa dig i någonting bekant?*
- *Har du lust att ge av din tid till någonting du eventuellt saknat i ditt konstnärskap?*
- *Hur ser din vardag ut i staden?*
- *Vart söker du dig, vad undviker du, vem möter du?"*

-Citat från Öppna ansökan för gästande konstnär, Nyhetsflödet på GGT:s hemsidor

Vi tar även till vara Hanna-Kaisas och Villes förslag på att anställa en curator, en Reiseinspektör.

"Reiseinspektörens huvuduppgift är att tillsammans med konstnärerna kuratera Resehelheten till höstsäsongen 2023. Din uppgift är att stöda den konstnärliga processen, skapa tidtabell för hela säsongen, utveckla konceptet och arbeta tillsammans med producenten. Vi söker inte en regissör utan en person som har kunskaper i att hjälpa till, utveckla, bearbeta konstnärers idéer genom att diskutera samt fungera som rådgivare. Arbetsuppgiften kräver stark erfarenhet av både konstnärliga arbetsuppgifter samt teaterproduktion. Vi behöver en person med utmärkta kommunikationskunskaper eftersom Reiseinspektören arbetar tillsammans med producenten, hela vår personal samt gästande konstnärer.

Arbetsuppgifter:

- *Kuratera helheten av soloföreställningarna tillsammans med konstnärerna*
- *Stödja konstnärliga processer*
- *Säkerställa att soloföreställningarna håller de krav som fastställts i Äkkilähdöt Tur/retur-konceptet*
- *Säkerställa tillsammans med producenten att tidtabellen håller*
- *Skapa tillsammans med konstnärerna, grafikern och producenten det visuella utseendet för konceptet*
- *Ha ansvar över konstnärliga processens genomgång"*

-Citat från Öppna ansökan för gästande konstnär, Nyhetsflödet på GGT:s hemsidor

Hanna-Kaisa och Ville föreslår även att vi skapar en stödcirkel för dialog konstnärerna emellan. Stödcirkeln, som i översättningen till finska fick genomgå en geometrisk metamorfos, döps till slut till Stödtriangeln, *Tukitriangeli*. Tukitriangeli är en diskussionsstund för grupper på tre konstnärer. På sin egen tur berättar en av konstnärerna

om sitt eget arbete, den andres uppgift är att lyssna och eventuellt ställa frågor, den tredje fungerar som sekreterare (och minns att andas!). Vi växlar om rollerna inom gruppen efter varje träff - alla att få stöd och en möjlighet att verbalisera sin praxis, sitt konstnärliga tänkande och eventuella problem eller utmaningar man stött på under processens gång. Eventuella identifierade utmaningar som konstnären upplever sig behöva hjälp med rapporteras till Reiseinspektor eller producenten.

BILD 5: Ett Hemligt ställe

Bildtext: *Processen har låtit omgivningen erbjuda många fina scener – här pyr kanske en resedestination för säsong X?*

Valens framtid?

Drömprojektet, Valen med namnet "Tur/Retur" och dess Resor för höstens säsong publiceras som snarast. Denna säongs konstnärer Ishmael Falke, Sandrina Lindgren, Janna Haavisto, Petri Tuominen, Meri-Maija Näykki och undertecknad arbetar på fullt – både ensamma, i mindre grupper och i nära samarbete med årets Reiseinspektor [Iiris Syrjä](#) och producent Fatima Amokrane.

Jag glädjas åt att Villes, Tommis och Hanna-Kaisas kollektiva dröm hittar sin form, inte minst för att just jag får möjligheten att delta i den första säsongen av "Tur/Retur", men också för att konceptets kollektiva natur och filosofiska grundtanke möjliggör något efterlängtat gemensamt och enligt min åsikt på många sätt hållbart - något som kan fortsätta sin existens oberoende av mitt aktiva medverkande. Det är ett projekt som kan ta nya riktningar och omformas, muteras till något annat med tiden, något som tjänar helheten och inte den enstaka skapande individen. Det finns något tröstande i tanken - konsten lever trots avsaknaden av en viss, speciell, ambitiös konstnär (t.ex. mig).

Hittills har fokuset på upplevelsen, det platsspecifika, på det gemensamma och på begränsningen av resurser lyckats öppna upp för en annan, kanske en aning lättsammare, fånigare, ett mer nådigt sätt att granska begreppet och företeelsen "föreställning" och "eget". För mig har konceptet kanske också öppnat upp otaliga varianter för vad en "scen" egentligen kan vara, hur den kan träda fram, och hur den ter sig som ett fenomen. Det har varit en djupdykning i platsspecifikt skapande, ett för mig mycket välkommet arbets- och konstnärligt tankesätt nu efter pandemin.

Nästa år är planen att anställa en ny Reiseinspektor och nya gästande konstnärer. Jag hoppas verkligen att projektet blir långlivat. Det bästa vore ifall Valen simmar långt in i framtiden utan någon av oss "ursprungliga" som fostrat och vårdar Valen. Kanske en framtid där Valen existerar oberoende av oss inte alls är så "farlig" eller som tanke ens en gnutta melankolik?

Text och bilder: Sofia Molin

BILD 6: Sofia i botaniska trädgården

Kuvateksti: *Throwback från en debut år 2014: Sofia i "scenografin" för en platsspecifik föreställning på Botaniska trädgården.*

- **#grusgrusteatteeri**
- **#äkkilähdötlähelle**
- **#turretur**
- **#henkinenlentomatka**